

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА
МАСТЕР АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ

ТРАДИЦИОНАЛНЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ У НАСТАВИ ФИЗИЧКОГ
И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА

Мастер рад

Студент:

Владан Еренфрид

Ментор:

др Ивана Милановић, редовни професор

Београд, 2022

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА
МАСТЕР АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ

**ТРАДИЦИОНАЛНЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ У НАСТАВИ ФИЗИЧКОГ
И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА**

Мастер рад

Студент:

Владан Еренфрид

Ментор:

др Ивана Милановић, редовни професор

Чланови комисије:

1. др Милош Марковић, ванредни професор
2. др Владимир Милошевић, доцент

Београд, 2022

Сажетак

Овај рад је истраживао могућност примене традиционалних дечјих игара у настави физичког и здравственог васпитања, као и ниво знања ученика основне школе о традиционалним дечјим играма. Анкетирани су наставници и ученици у „Првој основној школи“ у Ваљеву. Обухваћен је субузорок од 100 ученика и субузорок од 20 наставника са територије града Ваљева. Наставници су попуњавали анкету од 13 питања отвореног и затвореног типа. Док су ученици попуњавали анкету од 17 питања такође отвореног и затвореног типа. На основу добијених резултата добијене су корисне информације о примени и познавању традиционалних дечјих игара. Субузорок наставника чинило је 14 (односно 70%) мушка и 6 (односно 30%) женска наставника. Највећи проценат анкетираних наставника има од 10 до 20 година радног стажа (40%). Већина професора на сваком (45%) или скоро сваком (50%) часу користе елементарне игре и то најчешће штафетне игре и разне спортове. Наставници најчешће користе елементарне игре у основној фази часа (50%), док традиционалне дечје игре ретко користе на часовима (73,7%). Када их користе то чине у уводној фази часа (58,8%). Наставници су мишљења да садашње генерације ученика мање познају традиционалне дечје игре у односу на раније генерације (89,5%) и сматрају да се оне недовољно примењују на часовима (78,9%). Традиционалне дечје игре које највише примењују су: Између две/четири ватре, пробијанке, леденог чике, надвлачење конопца. Кроз анкету испитана је мотивација и препорука од стране наставника да користе традиционалне дечје игре у слободно време која је на завидном нивоу, јер је 68,4% ученика забележило потврдан одговор. Субузорок ученика чинило је 55 ученица и 45 ученика. Узраст испитаника је равномерно распоређен од 5 до 8 разреда. Ученици се активно баве неким спортом (71,4%). У току једне недеље они су физички активни 3-5 пута (41,8%). Што се тиче познавања традиционалних дечјих игара ту се примећује да је велики број испитаника упознат са њима (73,5%). Најчешћи први контакт са традиционалним дечјим играма имали су од стране родитеља (39,6%) док је (27,5%) имало на часу физичког и здравственог васпитања. Игре које ученици најчешће користе у слободно време су: ластиш, школице, жмурке, леденог чике... (45,9%).

КЉУЧНЕ РЕЧИ: традиционалне игре, физичко и здравствено васпитање, ученици

Abstract

This paper investigated the possibility of applying traditional children's games in the teaching of physical and health education, as well as the level of knowledge of elementary school students about traditional children's games. Teachers and students in the "First Elementary School" in Valjevo were surveyed. A sub-sample of 100 students (from 10-11 to 13-14 years old) and a sub-sample of 20 teachers from the territory of the city of Valjevo were included. Teachers filled out a survey of 13 open and closed questions. While the students filled out a survey of 17 open and closed questions. Based on the obtained results, useful information was obtained about the application and knowledge of traditional children's games. The sub-sample of teachers consisted of 14 (or 70%) male and 6 (or 30%) female teachers. The largest percentage of surveyed teachers has 10 to 20 years of experience (40%). The majority of teachers use elementary games in every (45%) or almost every (50%) class of physical and health education, most often relay games and various sports. Teachers most often use elementary games in the basic phase of the lesson (50%), while traditional children's games rarely used in physical and health education classes (73.7%). When they use them, they do so in the introductory phase of the class (58.8%). Teachers are of the opinion that the current generation of students know less about traditional children's games compared to earlier generations (89.5%) and believe that they are insufficiently applied in classes (78.9%). The traditional children's games that are used the most are: Between two/four fires, breaking through, ice chika, tug of war. The survey examined the motivation and recommendation by teachers to use traditional children's games in their free time, which is at an enviable level, as 68.4% of students recorded an affirmative answer. The sub-sample of students consisted of 55 female and 45 male students. The age of the respondents was evenly distributed from 5 to 8 grades. Students are actively engaged in some sport (71.4%). During one week, they are physically active 3-5 times (41.8%). As for knowledge of traditional children's games, it is noted that a large number of respondents are familiar (73.5%). The most common first contact with traditional children's games was from parents (39.6%), while (27.5%) had it in physical and health education classes. The games most often used by students in their free time are: swallow, school, hide and seek, ice chick... (45.9%).

KEY WORDS: traditional children's games, physical and health education, students

САДРЖАЈ

1. УВОД	6
2. ТРАДИЦИОНАЛНЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ.....	8
2.1 Појам традиционалних дечјих игара	8
2.2 Пут од обреда до игре	8
2.3 Сакупљање и типологија традиционалних дечјих игара	9
2.4 Врсте традиционалних игара	10
2.5 Структура игара.....	10
3. ТРАДИЦИОНАЛНЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ У СРБИЈИ.....	12
4. ЦИЉ И ЗАДАЦИ РАДА	17
5. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА	18
5.1 Ток и поступак истраживања.....	18
5.2 Узорак испитаника	18
5.3 Варијабле	18
5.4 Инструменти мерења.....	19
5.5 Обрада података	19
6. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА	20
7. ЗАКЉУЧАК.....	34
Литература	37

1. УВОД

Игра је можда најважнији део детињства, као забава, али такође она представља моћно педагошко средство у развоју личности деце. Одувек је била присутна у животима деце и младих, развијала се и мењала заједно са развојем различитих друштвених епоха. Термин игра садржи бројна тумачења и значења, а међу првима који је указао на важност игре у култури и развоју људске цивилизације уопште, био је Јохан Хуизинга. Он у своме данас већ класичном делу „*Homo Ludens*“ говори о игри као „крајње активном и плодном фактору“ који се налази у настанку свих облика колективног живота једног друштва (Хуизинга, 1938). Према Хуизинги, игра је добровољна радња или делатност која се одвија унутар неких утврђених временских и просторних граница, према добровољно прихваћеним, али безизнимно обавезним правилима, којој је циљ она сама, а прати је осећај радости, те свест да је она нешто друго него обични живот (Хуизинга, 1938). Његову дефиницију је након двадесет година разрадио и допунио један други социолог, Роже Кајоа у књизи „Игре и људи“ (Кајоа, 1979). Кајоа игру дефинише као активност која је:

- *слободна* – играч има слободу, нико га не приморава, а уједно тиме игра не губи своју природу привлачне и веселе разоноде;
- *издвојена* - ограничена прецизним временским и просторним, унапред утврђеним границама;
- *неизвесна* – сам њен ток као и исход игре су непредвидиви, пошто се иницијативи играча обавезно даје извесна слобода из потребе за измишљањем;
- *непродуктивна* - пошто не ствара ни добра, ни богатства, нити било какву врсту нових елемената, изузев преношења власништва унутар круга играча, и чији је исход и ситуација идентична оној на почетку партије;
- *прописана* - подвргнута одредбама које укидају обичне законе и за тренутак уводе нову, једино важећу законитост;
- *фиктивна* - праћена специфичном свешћу о некој врсти другоразредне реалности или о потпуној нереалности у односу на текући живот (Кајоа, 1979, стр. 37).

Поред ових аутора, и многи други мислиоци, филозофи, социолози, педагози покушали су да дефинишу игру, као што су Шилер, Вебер, Гутс Мутс и многи други, тако да је она постала феномен о коме се и данас дискутује.

Полазећи од игре као феномена и сужавајући га на појам традиционалних дечјих игара, може се рећи да су оне настале од неких обредних елемената који су према својој структури некада припадали свету реалности и одговарајућим обредима, а потом су прешли у безазлену игру деце. У прошлим временима у вишечланим породицама које су поштовале традицију, деца нису одвајана од старијих укућана. Заједно са старијима, деца су учествовала у свим моментима обредног понашања као што су квоцање на Бадњи дан, ваљање по слами, бденија уочи Божића, симболично храњење кокоши на Божић, љуљање о ускршњим покладама и др. (Марјановић, 2002). На тај начин преносили су се традиција и обичаји на млађе, а временом су се неке игре издвајале у безазлене игре намењене забави и разоноди деце.

У данашње време, много тога се променило од начина живота и рада људи, изгубили су се многи обичаји, заборављени су неки занати, а модеран начин живота поред многих позитивних промена и олакшица, носи са собом и неке негативности као што су све веће отуђење људи једни од других. Породица и школа се морају борити против тих негативности применом различитих васпитних и образовних метода. Традиционалне дечје игре, не само да могу да помогну у развоју интелектуалних, емоционалних и моралних карактеристика ученика, већ могу да их науче много о обичајима и култури народа из кога потичу. Поред још неких предмета у школи као што су *Историја* или *Српски језик*, предмет *Физичко и здравствено васпитање* би требало да има водећу улогу у упознавању ученика са традиционалним дечјим играма. Имајући ово у виду, ово истраживање има за циљ да испита могућност примене традиционалних дечјих игара у настави физичког и здравственог васпитања, као и знања ученика основне школе о њима.

2.ТРАДИЦИОНАЛНЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ

2.1 Појам традиционалних дечјих игара

Под традиционалним дечјим играма подразумевају се „игре које представљају наслеђе из прошлости које је успело да се одржи и у новом цивилизацијском добу у којем се постепено губе старе друштвене творевине. Под традиционалним играма најчешће се третира игра деце у сеоским срединама, која се преносе из генерације у генерацију, тако да се може и данас регистровати“ (Марјановић, 2002, стр. 149–150).

Традиционалне дечије игре, успаванке, бајке, дечије песме, риме (шаливе разбраја лице и ругалице) су део народне културе и дечјег фолклора. **Вербални фолклор** представљају здравице, клетве, начини благосиљања, урбане легенде, брзалице, језичке игре. **Материјални фолклор** су разне врсте употребних предмета, играчке, народна архитектура, музички инструменти, јела, амулети и **обичајни фолклор** чине традиционалне прославе, религијска и обредна пракса, магијске радње, моба, мимика, игре и кола (Зечевић, 1983). Основна функција дечијег фолклора је да омогући неформално образовање и васпитање млађих генерација. Традиционалне дечје игре су важне, јер су деца и млади не само преносиоци, већ и активни ствараоци и учесници културне баштине. Углавном су заступљене на селу где имају функцију социјализације тј.прилагођавања деце средини у којој живе.

2.2 Пут од обреда до игре

Као што је већ напоменуто у уводу, из обредних обичаја неких заједница настајале су и развиле су се традиционалне дечје игре. Оне су још у прошлом веку, прво постајале игре за одрасле, а потом кроз иматицију одраслих и деца су почињала да их се играју. Њихов значај у прошлости је тешко сагледати из данашњег угла када човеку у граду или на селу остаје веома сужен простор и веома мало времена између професионалних и приватних обавеза. Поред тога, модеран начин живота, провођење слободног времена на један другачији, често не тако квалитетан начин, у потпуности обесмишљава значај традиционалних игара у данашње време у односу на прошла времена. Прелазак из озбиљних сфера, као што су обредни обичаји, у сферу забаве, посебно у домен дечје игре

има двојаку важност. Са једне стране значајно је за разумевање функција дечјих игара, а са друге омогућује праћење трансформације обредне праксе одређене заједнице.

Могло би се приметити да су начин живота, веровања, обреди напуштени у тренутку када нису више имали одговарајући значај за друштво или заједницу, остали значајни за дечију машту. У том случају дечја игра је представљала једну врсту културног двојника који је модификоване, прилагођене или и трансформисане елементе обреда смештао у оквире забаве и у један крајње обичан али ипак не тако јасан систем понашања најмлађих чланова заједнице.

2.3 Сакупљање и типологија традиционалних дечјих игара

Вук Караџић, први српски лингвиста у 19. веку, реформатор српског језика, сакупљач народних умотворина и писац првог речника је први почео да прикупља традиционалне дечје игре. У Вуком *Ријечнику* из 1852. године, под појмом игра, он наводи следеће појмове: „клис, прстен, крмача, вино, зец, скакање, метаљка, обртаљка, рвање, нишан“, односно наводи игре које су се у то време играле (Стефановић Караџић, 1852). Неке од игара које се могу наћи у његовом речнику, а које су се у то време играле широм Србије су **волање** – „игра у којој се баца штап по земљи да се премеће“, **гаврање** – „игра у којој један баци свој штап у висину а други га својим штапом погађа“, **гитра** – „игра у којој се округли камичци бацају на руке у висину и дочекују опет на руку и хватају у руку, затим игре као што су **клис**, **трле**, **поклопац**, **трле**, **крамча** и још неке друге (Стефановић Караџић, 1852). Поред Вука Караџића, сакупљењем и типологијом народних игара бавио се и Тихомир Ђорђевић који је 1907. године објавио дело *Српске народне игре*. У овом делу он наводи да је тешко класификовати игре због разних прелазних облика и даје поделу према узрасту играча на људске игре и дечје игре, затим према полу на мушке и женске, према годишњем добу на пролетње, летње, јесење и зимске игре, а према броју играча на парне и непарне (Ђорђевић, 1907). Поред тога направио је поделу на витешке игре, забавне игре, игре духа, игре за добит, орске игре.

У периоду после Другог светског рата најзначајнији пројекат за прикупљање традиционалних дечијих игара је био међународни пројекат о традиционалним дечијим играма Светске организације за предшколско васпитање (ОМЕП) у коме су важну улогу имали професор Иван Ивић и његови сарадници (Ивић и Марјановић, 1986). Овај пројекат

је заокружен књигом „*Traditional Games and Children of Today*“ коју је објавио Савез друштава психолога СР Србије уз подршку УНЕСКО-а.

2.4 Врсте традиционалних игара

Постоје различите класификације традиционалних игара у зависности по ком критеријуму се класификују. Једна од класификација традиционалних колективних игара дели игре у две основне категорије, игре имитације и такмичарске игре. Од извесних елемената њихове структуре садржаја у којима се претпоставља да поседују или је могуће запазити обредне елементе, традиционалне игре се деле према следећем редоследу:

- на св. Луцију - Луце, маскиране девојчице из католичких средина Бачке и Баната, уочи Св. Луције, (12.децембра) обилазе домаћинства уз поскакивање и играње;
- око Божића - игре деце из православних, католичких и протестантских средина;
- време ускршњих Поклада - игре деце из православних, католичких и протестантских средина;
- у време Ускрса :
 1. Игре са бојеним јајима: "Туцање јајима", "Котрљање јаја"
 2. "Тражење гнезда" - игра се готово на читавом простору Војводине о Ускрсу, а спада у домен строго породичне игре.
 3. Игра "Поливања" распрострањена другог дана Ускрса - када дечаци поливају водом девојчице. Позната је свим етничким заједницама, а посебно деци католика и протестаната.

2.5 Структура игара

Структура игара се састоји од почетне фазе почетка игре, затим се одвија ток игре-развој радње, после чега следи завршетак игре.

Почетна фаза - почетак игре:

На почетку игре одређује се ко почиње, одређују се групе, ко је у којој улози. Има више начина за почетак игре:

- „Хватањем у штап”. Побеђује онај чија рука остане на врху штапа бар за три прста. Овако су започињали своје игре чобани, а касније и деца у варошима и селима.

- „Пар”, „умпар”. Један узвикује пар, а други треба да подигне обе руке у ваздух или умпар да подигне једну руку.
- Пар - непар бацање новчића у ваздух;
- Бројалице, разбрајалице.

Ток игре- У току игре долази до развоја радње која увек има одређен циљ у којој играчи имају подељене или заједничке улоге.

Завршетак игре - Код игара имитације завршетак игре је враћање играчака првобитним власницима, повратак из фиктивног у реални план, а ако су такмичарске игре – ко је победио или био поражен.

3. ТРАДИЦИОНАЛНЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ У СРБИЈИ

Дечје игре постоје откад и људско друштво, односно од када постоје деца и млади. Игра је одувек била основна физичка активност и једна је од најважнијих ствари за њихово здравље. Стара је заправо колико и васпитање, о чему сведоче бројни предмети пронађени археолошким ископавањима, играчке, цртежи у пећинама, цртежи на посућу и др. Начин играња деце најчешће су диктирали општи друштвени услови, тако да је ова активност код разних народа третирана у зависности од нивоа културе становништва али и од економских услова. На игру се у старом веку гледало као на помоћ учењу, привикавању на прописе и ритуале, војничку обуку, оспособљавање за друштвени живот, развијање такмичарског духа, стрпљења, скромности, али као и на забаву. Ипак, сматрали су да треба направити баланс између игре и учења, како не би дошло ни до појаве ленствовања код деце али ни до отпора према учењу (Лукић, 2020).

Различити начини играња традиционалних игара у читавој Србији су углавном били условљени пре свега географским рељефом (равница, планина и др.), па самим тим – и начином живљења људи са тих терена, тј. њиховим занимањима (сточари, земљорадници и др.). Тако се у читавој Србији могу срести разноврсне игре, у понечему сасвим различите, а опет по неким својим особинама исте. Опет, насупрот овоме, срећу се по Србији и идентичне игре, са евентуално измењеним називом и понеким њиховим елементом, Зечевић помиње да је то последица преношења с једне на другу територију „међусобним додирима и узајамним утицајима, а што је, међутим, доводило до њиховог уједначавања, нарочито у суседним крајевима“ (Зечевић, 1983, стр. 27)

До данас, стручној и научној јавности нису познати синтетички етнолошки радови који су повезани са овом темом на колубарском културном подручју иако постоји грађа са описима дечјих игара прикупљеним у 19. веку. Међутим, један од првих који је у дечјој игри препознао некадашње елементе обредне праксе и указао на трансформацију обреда од симболичког садржаја до забаве био је Тихомир Ђорђевић. Ђорђевић (1907) уочио је да дечје игре верно чувају трагове и остатке кола и орских игара, те да у њима круг играча који се креће одређеним покретима подсећа на остатке старих времена и почетно доба орских игара. Такође, Зечевић (1983) у анализи српских народних игара, каже да све игре

(мисли се на орске игре) започињу у кругу, те да је коло опште цивилизацијска творевина па су временом игре у колу стекле магијско значење.

Требало би поменути културно уметничко друштво „Абрашевић“. Уметнички ансамбл основан је 1905. године у Ваљеву и један је од најстаријих и најнеобичнијих фолклорних ансамбала у Источној Европи. Ово друштво је добило име по чувеном српском песнику Кости Абрашевићу.

Анализирајући доступну литературу о традиционалним дечјим играма уочавају се различите традиционалне дечје игре које су се примењивале и/или се примењују у Србији. Овде су наведене неке које се најчешће помињу.

Коларићу, панићу – Деца се држе за руке у отвореном колу док два последња детета на левом крају кола држе подигнуте спојене руке. Коловођа са десне стране води коло према том пролазу а за њима корачају остали певајући „Коларићу панићу, плетемо се самићу, сами себе заплићемо, само себе расплићемо“. Деца се провлаче и покушавају да се врате на почетно место, а игра се наставља док се сва деца не заплету.

Клис – Број играча у овој игри је неограничен а игра се тако што се клис (парче дрвета) дужине левом руком држи а десном уз помоћ штапа (назива се још и машка) дужине око 60цм удара. Место одакле се клис удара обележено је штапом који је набијен у земљу. Циљ је што даље отерати клис од белеге а даљина се мери машком (штапом).

Тиграње – На равном терену се постављају четири каменчића у облику малог квадрата. Пети камен се баца у вис а за то време играч узима један камен из квадрата и дочекује бачени. Током другог круга бацања узима два, а током трећег круга сва четири камена. Ако не ухвати камен испада из игре. У другом делу игре се за време лета камена, по један камен протера кроз раније направљену капију у земљи.

Медвед и пчеле – Деца (пчеле) формирају круг у чијем се центру налази матица. Са друге стране долази медвед који покушава да уђе у круг. Пчеле га штипају и чупају како би побегао и како би заштитили матицу. Ово се више пута понавља али се смењују деца у улози матице и медведа.

Јелечкиње, барјачкиње, пробивка – Деца се за ову игру поделе у две групе. Након тога држећи се за руке формирају колону (ланац) један наспрам другог. Једна екипа бира из супарничке играча који ће се затрчати и својим телом покушати да пробије овај

ланац. Ако успе, има право да одведе у своју екипу једног учесника где је ланац пробијен, ако не успе остаје у тој екипи.

Јањине – У овој игри може да учествује неограничен број деце. Задатак једног детета је да се повије тако што ће додирнути ножне прсте, док га остала деца прескачу све док га неко не успе прескочити.

Труле кобиле – За ову игру потребне су две екипе. Играчи прве забијају главе једни другима међу ноге (први је наслоњен на зид или дрво), док им играчи друге екипе наскачу на леђа из затрке. Циљ је да се поруши ред, јер у супротном они морају да буду „кобила“.

Жмурке – Ова игра је напопуларнија и најмасовнија међу децом. Игра се тражења и сакривања. Унапред се договоре правила, а то су ограничење игралишта по којима се учесници сакривају затим до ког броја трагач броји и којим темпом. Прво се одабере онај који жмури (обично најмлађи), његов задатак је да броји до унапред договореног броја, док се остали сакривају. Пошто је одбројавање завршено играч их тражи, а победник је оно дете ког последњег пронађу.

Шуге – Најједноставнија и такође најраспрострањенија дечја игра. За ову игру је потребно обезбедити простор у односу на број учесника да не буде гужва. На почетку игре се одређује „шуга“ односно играч који мора да јури остале. Оног кога прво додирне аутоматски постаје нова „шуга“ и заузима његово место.

Ћорава бака – Ова игра има широку примену, може да се игра у стану, кући или у природи. Број играча може да варира од 4 па навише али је увек лепше са што више. Правила су врло једноставна, „ћоравој баки“ се веже повез преко очију и она треба да ухвати остале играче везаних очију. Приликом ове игре посебно треба обратити пажњу на оштре предмете јер „се ћорава бака“ креће без помоћи очију. Циљ игре је да ћорава бака ухвати једног играча који аутоматски постаје ћорава бака.

Између две ватре – Окупљени се за ову игру поделе у два тима. За њу нам је потребна једна лопта, најбоље би било одбојкашка или нека лагана лопта. На почетку игре свака екипа бира свог капитена. Свака екипа има своје поље, а на крају тог поља стоји играч из супротног табора а затим покушавају да бацају лопте (балонке) једни на друге. Циље је погодити лоптом супарничког играча који стоји у средини игралишта и покушати да не будеш ударени истом.

Колица – Одвија се у паровима. Један ученик је у положају за гурање, а други држи његове ноге подигнуте и тако му омогућава да хода на рукама. Ова активност је једноставна, не захтева реквизите. Могу да се организују и трке колицима.

Кликери – Одвија се у групама од 3 или 4 играча, игра се на глаткој земљаној површини. Потребан је по један кликер за сваког играча, играчи гађају кликерима малу рупу у земљи удаљену око 5 метара од назначене линије за бацање. Циљ је да играч свој кликер убади у рупу, а затим погоди противников кликер или обрнуто да прво погоди противников кликер, а затим убади у рупу или рошу.

Ластииш – Гумена кројачка трака неопходна је за игру ластииш. Две девојчице га затежу и на тај начин образују празан простор сличан правоугаонику, док трећа девојчица игра прескакања, затезања или повлачења две линије ластииша.

Школице – Учесници по бетону исцртају шему кредом (углавном квадрате) или штапом ако је земљана подлога, по којој треба да се скаче на једној нози. Онај који почиње баца камен или комад дрвета у одређен квадрат до кога треба да доскакуће а да не згази линија или не изгуби равнотежа. Уколико убади предмет у квадрат скакутање на једној нози може да почне до квадрата са убаченим предметом. Када играч ускочи у квадрат, потребно је да узме убачени предмет и да се врати истом путањом скачући на једној нози. Битно је напоменути да, скачући, играч не сме да нагази ивице квадрата нити да се ослони на другу ногу или руке приликом узимања предмета. Победник је онај који успе да убади и одскакуће од 1. до последњег броја и уназад поштујући сва правила.

Вруће - хладно – У игри учествују два или више играча. Скривач треба да сакрије одређени предмет док остали покушавају да га пронађу. Речима „вруће“, „хладно“ и „млако“ скривач објашњава колико су удаљени од скривеног предмета.

Вруће - близу

Млако - релативно близу

Хладно - далеко

Шарених јаја - У суштини, ова игра је модификација „леденог чиче“ јер се ради о јурењу за противником и приликом хватања, елиминацији истог, али се разликује по детаљима: Одабрани играч се леђима окрене од осталих играча који се међусобно договоре ко ће да буде која боја. Када се остали играчи договоре ко је која боја, одабрани играч се окреће ка осталим играчима и говори: “Куц куц!”

Остали: “Ко иде?”

Играч: “Ђаво с’ неба”

Остали: “Шта вам треба”

Играч: “Једно јаје”

Остали: “Које боје?”

У том моменту играч говори одабрану боју те одабрана боја треба да устане И да побегне са места стајања док одабрани играч покушава да је ухвати. Уколико одабрана боја успе да побегне И у догледном времену, се врати на место окупљања, боја наставља игру. Циљ је да одабрани играч погоди све боје и елимише их тј. ухвати.

Иде маца - “Иде маца око тебе, пази да те не огребе, чувај ми јој реп, немој бити слеп, ако будеш слеп, отпашће ти реп”. Добро позната песмица док један од играча иде око групе осталих који чуче у кругу лицем окренути један ка другоме. Играч који иде око круга у руци држи марамицу И на крају песмице испушта марамицу иза некога од играча који је у обавези да појури за играчем који је испустио марамицу и да га ухвати. Уколико јурени играч уђе у круг играч који је јурио постаје маца која иде око круга.

Потрага - Ова игра има многе називе али је врло интересантна И забавна. Број играча може бити од 2 па навише И колики год да је увек се дели на два тима. Један тим на земљи, папиру или бетону треба да нацрта план кретања са местом где ће се сакрити од противничког тима али тај план треба да буде јасан и опет довољно збуњујући за противничку екипу чији је циљ да према плану схвати где су се противници сакрили.

4. ЦИЉ И ЗАДАЦИ РАДА

Циљ рада је испитати могућност примене традиционалних дечијих игара у настави физичког и здравственог васпитања. Такође, циљ рада је испитати знања о традиционалним дечијим играма ученика основне школе.

Задаци рада

- Прикупљање литературе;
- Систематизовање одабраног материјала у односу на циљ рада;
- Конструисање два нестандардизована анкетна упитника у вези традиционалних дечијих игара (за ученике и наставнике);
- Прикупљање података путем анкетирања ученика и наставника;
- Обрада података;
- Извођење закључака рада.

5. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У раду је примењено емпиријско – неекспериментално истраживање.

5.1 Ток и поступак истраживања

Истраживање је спороведено у току септембра месеца, школске 2022/2023 године. Онлајн упитници били су прослеђени наставницима физиичког и здравственог васпитања и ученицима, и они су их попунили у току два дана. Ученици су организовано преко својих наставника физичког и здравственог васпитања били укључени у ово истраживање.

5.2 Узорак испитаника

Узорак испитаника је имао два субузорка, узорак ученика и узорак наставника физичког и здравственог васпитања. Субузорак ученика је обухватао 100 ученика основношколског узраста (од 11. до 14. година) из основне школе „Прва основна школа“ из Ваљева. Субузорак наставника чинило је 20 наставника физичког и здравственог васпитања из града са територије града Ваљево.

5.3 Варијабле

Независне варијабле

За субузорак ученика

- пол и
- узраст.

Субузорак наставника

- пол и
- године радног стажа.

Зависне варијабле

- ниво познавања традиционалних дечијих игара;

- примена традиционалних игара у настави физичког и здравственог васпитања, као и у слободно време ученика.

5.4 Инструменти мерења

За потребе овог истраживања су конструисана и примењена два нестандардизована анкетна упитника која садрже питања отвореног и затвореног типа у вези традиционалних дечијих игара.

Упитник намењен ученицима (Прилог 1) се састоји од 17 питања везаних за опште информације (пол, узраст, образовање родитеља, бављење спортом). Поред ових питања упитник садржи и питања која се односе на познавање традиционалних дечијих игара, као и питања која се односе на примену ових игара у настави физичког и здравственог васпитања, као и у слободно време ученика.

Упитник намењен наставницима физичког и здравственог васпитања (Прилог 2) се састоји од 13 питања везаних за опште информације (пол, године стажа). Поред ових питања упитник садржи и питања која се односе на примену ових игара у настави физичког и здравственог васпитања, као и у слободно време ученика. Такође, у упитнику су и питања која се односе на поређење актуелног и некадашњег стања у настави физичког и здравственог васпитања по питању примене традиционалних дечијих игара.

5.5 Обрада података

У обради података примењена је основна дескриптивна статистика, а од статистике закључивања примењен је Хи квадрат тест како би се утврдиле разлике у односу на пол и узраст када су у питању ученички одговори на постављена питања у упитнику. Такође, Хи квадрат је примењен како би се утврдиле разлике у односу на пол и радни стаж када су у питању одговори наставника на постављена питања у упитнику. За обраду података у овом истраживању коришћен је статистички пакет IBM SPSS 20.0.

6. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

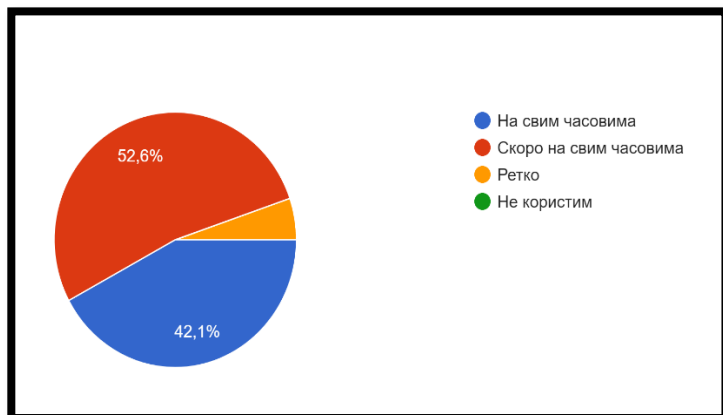
У оквиру првог дела овог поглавља прво су приказани су резултати наставника физичког и здравственог васпитања добијени у овом истраживању. Такође, приказана је њихова анализа и дати одређени закључци.

У току овог истраживања испитано је 14 (односно 73,7%) наставника и 6 (26,3%) наставница. Карактеристично за ову врсту посла је да га у највећем броју обављају особе мушког пола, док се мањи проценат особа женског пола опредељује за ову струку.

Посматрајући узорак испитаника у односу на радни стаж, може се констатовати да је највише наставника са 10 до 20 година радног стажа (35,7%). Оно што се може приметити јесте да су наставници са дужим радним стажом детаљније и са више пажње одговарали на питања, јер су желели да пренесу што реалнију тренутну ситуацију у школи, док су наставници који се мањи временски период баве овим послом, давали доста краће и конкретније одговоре.

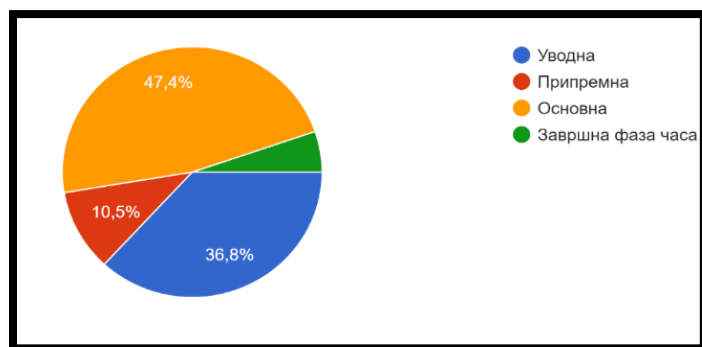
Питања у анкети су осмишљена са циљем да се добију информације о могућности примене традиционалних дечјих игара у настави физичког и здравственог васпитања. Елементарне игре представљају ефикасно средство за реализацију активности физичког васпитања код деце млађег узраста. Због свог широког спектра активности различитог интензитета које се наизменично смењују, игре представљају идеалан избор код деце различитих узраста и способности. Сходно томе на питање у којој мери наставници примењују елементарне игре на часу физичког и здравственог васпитања одговорили су веома позитивно. На свим часовима игре примењује 8 (42,1%) наставника док на скоро свим часовима 11 (52,6%) наставника (Графикон 1). То је само доказ распрострањености елементарних игара. Неке од примењиваних елементарних игара које су испитаници нагласили да најчешће користе су штафетне игре и вруће - хладно.

Графикон 1. - Примена елементарних игара

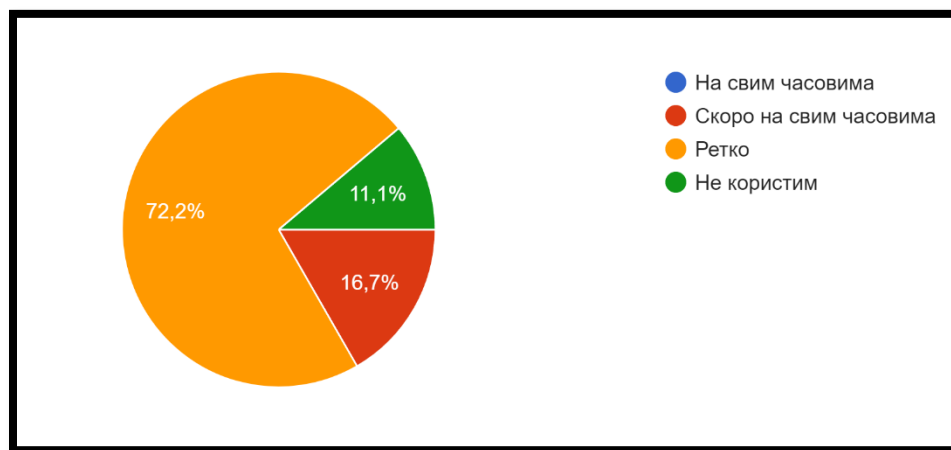
Елементарне игре, могу у потпуности, задовољити организационе задатке уводне фазе часа, и у том случају, почетак часа, је једноставан и брз. Час може почети на сваком делу вежбаљашта, једноставним и краћим обраћањем наставника уз објашњење игре и давањем иницијативе за почетак часа. У зависности од наставне јединице и циља који желимо остварити у основној фази часа бирају се игре најпогодније за то. Различите игре се могу користити за развој моторичких способности. Углавном се приликом извођења истовремено развија више моторичких способности (снага, брзина, агилност, координација, прецизност, флексибилност и издржљивост). На питање у којој фази часа најчешће примењују елементарне игре испитаници су имали очекиване одговоре. Њих 9 (47,4%) је одговорило да их примењује у основној фази часа, а 7 (36,8%) испитаника је одговорило да их примењује у уводној фази часа (Графикон 2).

Графикон 2. – Фаза часа - примена елементарних игара

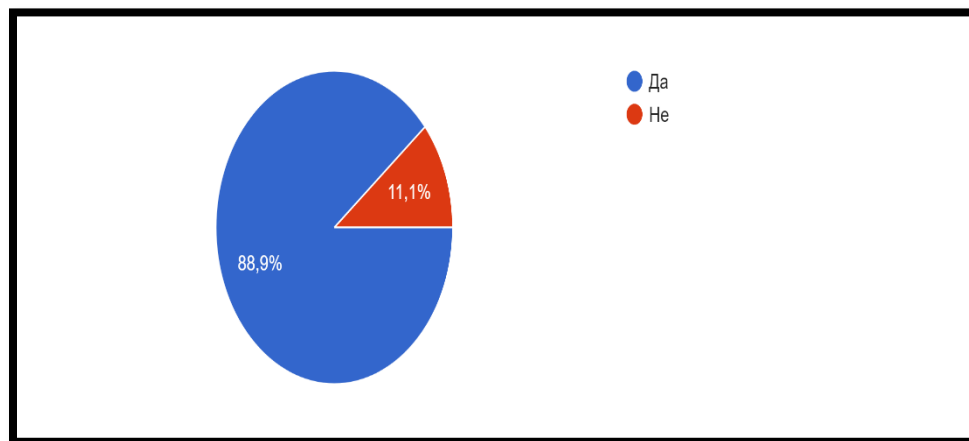
На питање да ли примењују децје традиционалне игре на часовима ФЗВ наставници су одговорили да их ретко (72,2%) користе, 2 (11,1%) наставника их уопште не користе, док 3 (16,7%) наставника их користе скоро на свим часовима (Графикон 3). Знајући да је традиција нешто што се преноси са генерације на генерацију овакав одговор наставника није задовољавајући. Поред породице која би требало да има значајну улогу у преношењу традиционалних вредности на млађе чланове, школа и наставници имају обавезу да ученике упознају са традиционалним обичајима и играма. Наставници физичког и здравственог васпитања би требало да укључе традиционалне децје игре њиховог краја у план и програм наставе. Такође, традиционалне децје игре би требало неговати и примењивати кроз различите едукативне пројекте који се могу реализовати у школама.

Графикон 3. – Примена традиционалних дечијих игара на часовима ФЗВ

Наставници који су одговорили да примењују традиционалне децје игре на часовима физичког и здравственог васпитања, навели су да најчешће примењују следеће игре: Надвлачење конопца, клис, леденог чике, ластиш, ћораве баке и труле кобиле. Поред ових, требало би увести и друге, заборављене традиционалне децје игре у наставу физичког и здравственог васпитања. као што су: Ласте проласте, школице, Арјачкиње-барјакчиње, бацање камена са рамена и многе друге.

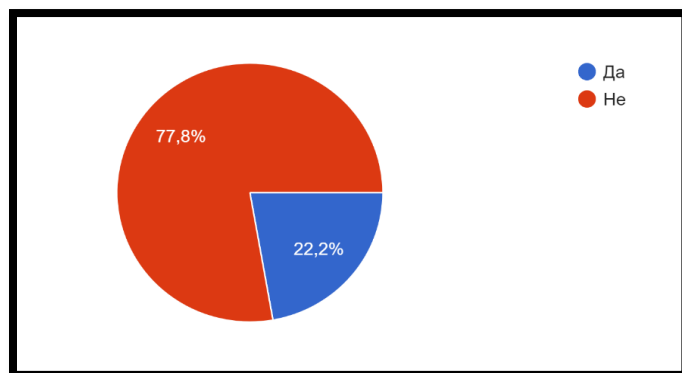
Графикон 4. – Мишљење испитаника да ли садашње генерације ученика мање познају традиционалне дечије игре у односу на раније:

Из Графикона 4 можемо закључити да већина испитаника (88,9%) сматра да су раније генерације биле упућеније и више познавале традиционалне дечје игре него садашње генерације. Овакав одговор нас не чуди и потпуно је очекиван. У ери технологије деца се све мање социјализују и проводе време са својим вршњацима по парковима, пољима и игралиштима. Као резултат тога добијамо све мање физички активну децу, а самим тим и мање познавање традиционалних дечјих игара у односу на раније генерације.

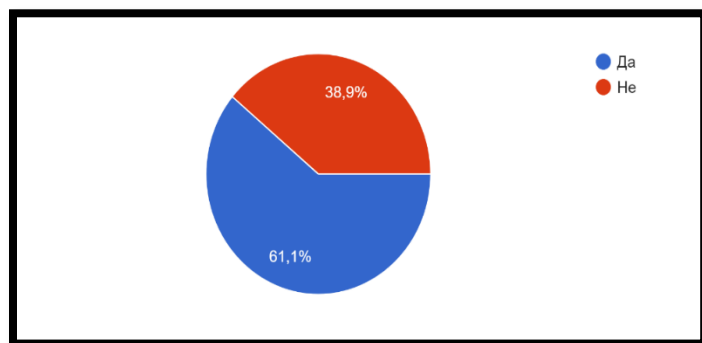
Што се тиче одговора на 10. питање „Да ли сматрате да се традиционалне дечје игре довољно примењују на часовима ФЗВ?“, наставници су врло јасно ставили до знања да су свесни чињенице да се оне недовољно примењују на часовима (Графикон 5) јер је 77,8% испитаника заокружило не као одговор.

Графикон 5. – Примена традиционалних дечијих игара на часовима ФЗВ

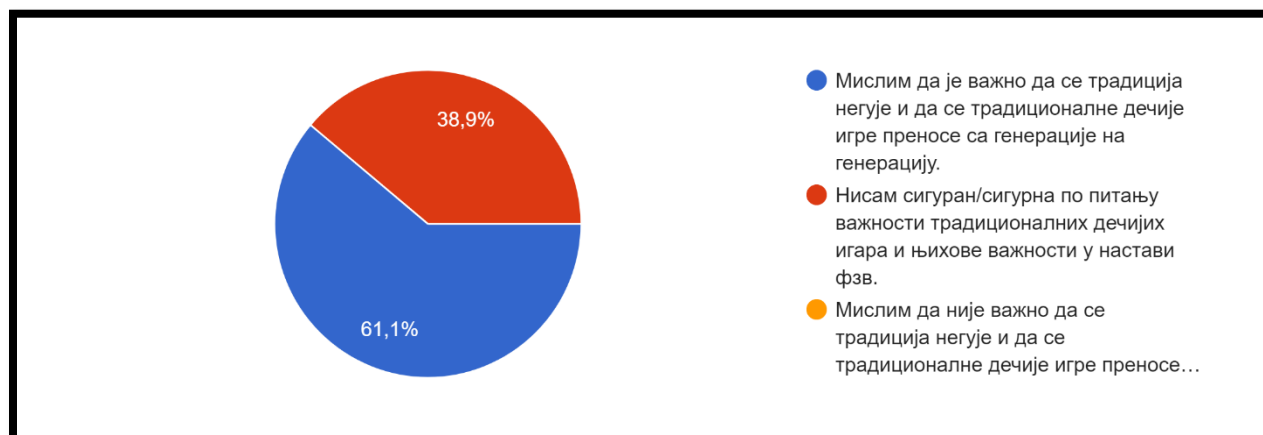
На питање да ли примењују традиционалне дечје игре на ваннаставним активностима 61,1 % наставника је одговорило да их примењује, док је 39,9% наставника одговорило одрично (График 6). Ваннаставне активности (излети, школске секције, летовања и сл.) су веома погодне за реализацију и примену традиционалних дечјих игара и требало би да их наставници више примењују у оквиру њих. У оквиру излета који су углавном планирани и са циљем да ученици упознају нека знаменита историјска места, наставници се могу организовати и припремити тако да ученици упознају и неке традиционалне дечје игре тога краја. Такође, уколико наставници организују летовања или логоровања, она представљају праву прилику када се ученицима могу приказати и одређене традиционалне дечје игре.

Графикон 6. – Примена на ваннаставним активностима

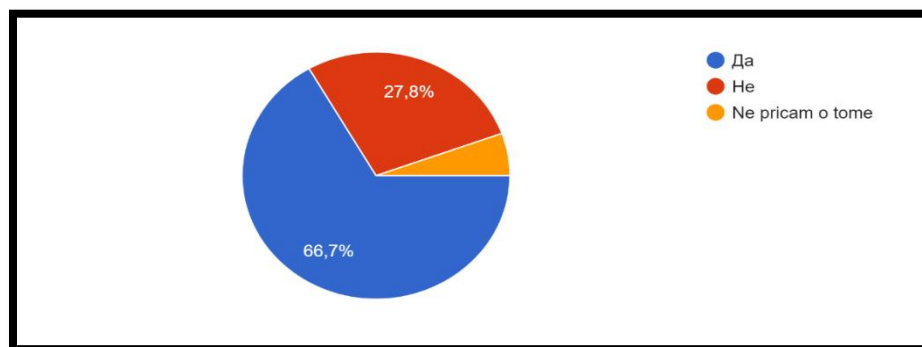
Традиција се односи на уверења, објекте или обичаје упражњаване у прошлости, пореклом из ње, преносећи се кроз време предавањем са једне генерације на следећу. Сходно томе, традиционалне дечије игре би требало очувати и преносити са генерације на генерацију. Испитаницима је постављено питање какав је њихов став према нашој традицији и традиционалним дечјим играма (Графикон 7).

Графикон 7. – Став према традицији и традиционалним дечјим играма

Из приложеног (Графикон 7) можемо закључити да 7 (односно 38,9%) испитаника није сигурно по питању важности традиционалних дечјих игара и њихове важности у настави ФЗВ, док је 11 (61,1%) испитаника одговорило да је важно неговати и преносити традицију. Добијени резултати су помало неочекивани узимајући у обзир да је 38,9% наставника одговорило да нису сигурни у то да је важно традицију и традиционалне дечје игре преносити младим генерацијама. Применом Хи квадрат теста, добијене су полне разлике у одговорима на ово питање ($\chi^2(1)= 5.115$; $p<.05$). Иако је у овом истраживању био мали узорак испитаника, посебно женске популације, ипак треба истаћи да ни једна наставница физичког и здравственог васпитања није дала одговор да није сигурна у важност преношења традиције и традиционалних дечјих игра на младе генерације. Могуће је да женска популација ипак има мало другачији став према нашој традицији него што су то показали одређени наставници мушког пола у овом узроку испитаника.

Графикон 8. – Да ли мотивишу ученике да их примењују у слободно време?

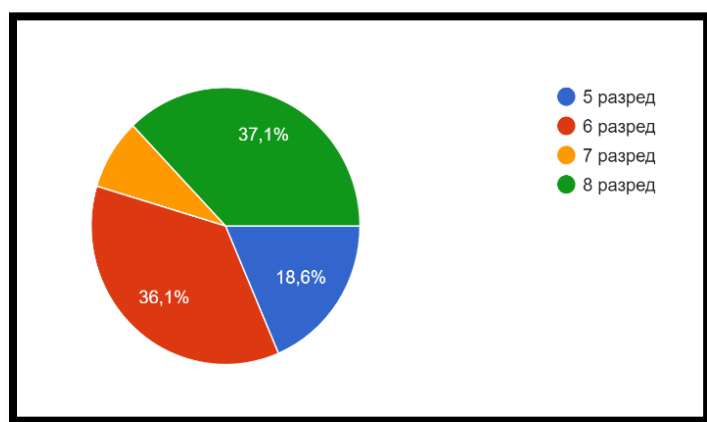
Развој моторике је круцијалан за развој и раст детета. Кроз игре у којима је дете физички активно, повећава се флексиблиност, баланс, брзина кретања као и генерална спретност и покретљивост. Дечја игра је зато посебно важна. Када је дизајнирана да подстакне децу, да логички и рационално размишљају, решавају проблем и развијају самопоуздање, дечја игра је попут моторичке учионице. Децу треба мотивисати да се упознају са разним облицима игара и да их упражњавају слободно време. Уколико нису у могућности да их примењују на часовима ФЗВ, наставници увек могу одвојити одређено време да едукују и мотивишу ученике да их упражњавају у слободно време. На постављено питање (График 8): „Да ли мотивишете и препоручујете ученицима да упознају и примењују традиционалне дечје игре у слободно време?“, 12 (односно 66,7%) наставника је одговорило позитивно, пет је одговорило негативно, док је један наставник заокружио да не прича о томе са ученицима. И ови одговори нису баш задовољавајући јер говоре о томе да неки ода наставника нису баш мотивисани да се мало више посвете ученицима и науче их неким новим знањима и навикама.

Један од задатака у овом раду је био и да се испитају разлике у односу на пол и радни стаж наставника физичког и здравственог васпитања у односу на одговоре које су наставници давали одговарајући о традиционалним дечјим играма. Применом Хи квадрат теста нису добијене разлике у односу на радни стаж наставника. Када је у питању пол, једина значајна разлика добијена је сагледавању важности традиције и традиционалних дечјих игара и преношењу тог знања на младе генерације, што је већ претходно описано.

У оквиру другог дела овог поглавља приказани су резултати ученика добијени у овом истраживању. Такође, приказана је њихова анализа и дати одређени закључци.

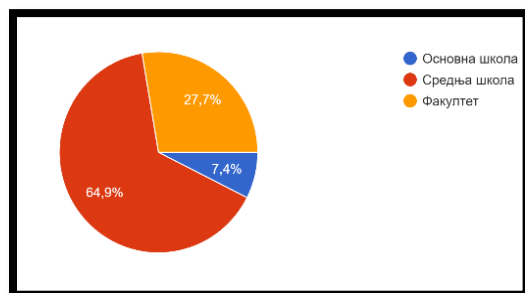
У току овог истраживања испитано је 55 ученица (55%) и 45 ученика (45%). Конципирано је тако да се обухвати сваки разред подједнако од петог до осмог разреда (узраст од 11 до 14 година). Самим тим смо у истраживању имали 23 ученика од 11 година, 28 ученика од 12 година, 25 ученика од 13 година и 24 ученика од 14 година. Процентуални приказ узорка испитаника према разредима дат је на Графикону 9.

Графикон 9. - Разред

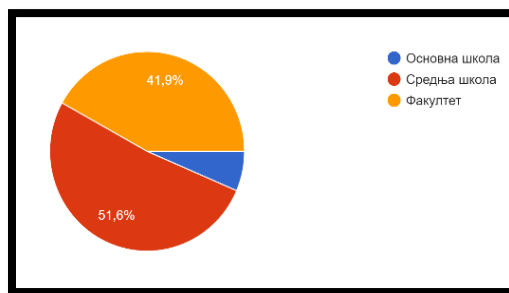

У упитнику се налазило питање на које су ученици одговарали о образовању својих родитеља. Највећи проценат одговара код оба родитеља је био средња школа 64,9% (отац) и 51,6 % (мајка), док родитељи са факултетским образовањем чине 27,7% (отац) односно 41,9% (мајка) одговора (График 10).

Графикон 10. - Образовање оца

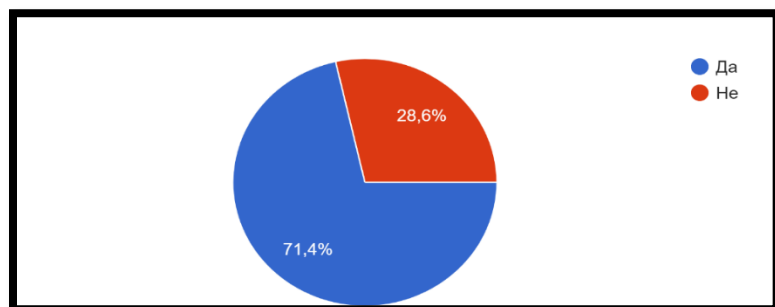

Графикон 11. - Образовање мајке

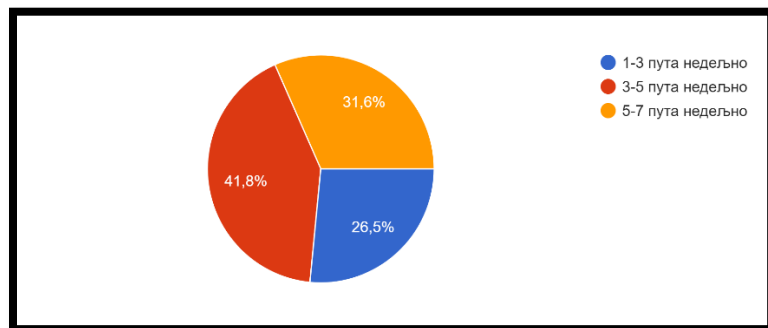
Физичка активност је један од најважнијих спољашњих фактора утицаја на развој и раст деце. Кад се говори о физичкој активности деце, мисли се на њихову свеукупну активност која је повезана са радом мишића, без обзира на облике: настава физичког васпитања, игра, спортска рекреација или спортска активност. На постављено питање да ли се баве неким спортом, 71,4% је одговорило позитивно док је преосталих 28,6% одговорило да се не баве ниједном спортом (Графикон 12). Сасвим задовољавајући је проценат ученика који су физички активни, знајући колико су данашња деца физички неактивна. Ученици који су заокружили да се баве неким спортом имали су додатно питање да наведу којим спортом се баве. Кошарком се бави 21 (односно 28,7%) ученик, ватерполом 6 (8,2%) ученика, рукометом 5 ученика, одбојком 13 (17,8%) ученика, фудбалом 9 (12,3%) ученика, тенисом 7 (9,6%) ученика, пливањем 6 (8,2%) ученика и боксом 4,1% ученика.

Графикон 12. – Бављење спортом

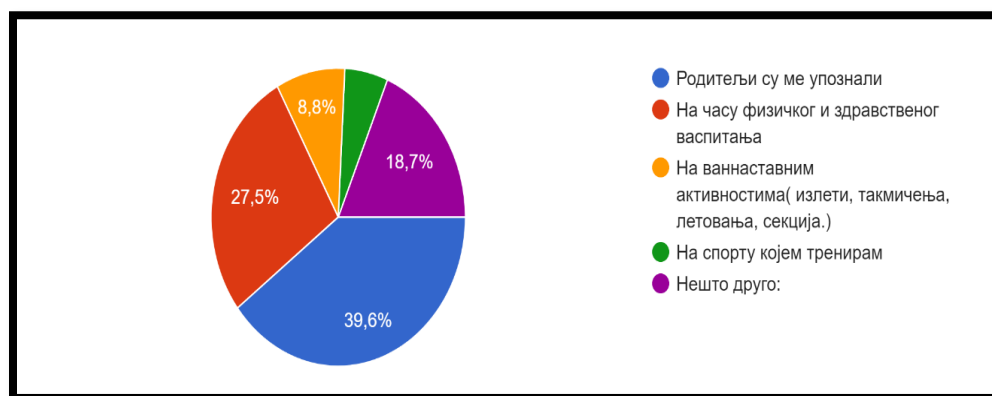
Једно од питања се односило на то колико често су ученици физички активни у току једне недеље. Веома позитивни одговори су добијени на ово питање, јер 41,8% испитаника упражњава физичку активност 3-5 пута недељно, чак 31,6 % испитаника упражњава 5-7 пута недељно и 26,5 % од 1 до 3 пута недељно (График 13).

Графикон 13. Физичка активност ученика у току једне недеље

На веома важно и значајно питање за овај рад, да ли су ученици упознати са децјим традиционалним играма, може се рећи да су добијени позитивни одговори јер 73,5% ученика одговорило потврдно. Међутим, оно што није позитивно је податак да негде око 30% ученика није упознато са појмом традиционалних децјих игара. Оно на чему би требало радити без обзира да ли ученици примењују одређене традиционалне игре, јесте да сви ученици бар познају овај појам, да су упознати са традицијом свога краја, као и са играма које су се некада играле.

Графикон 14. - Начин упознавања са децјим традиционалним играма

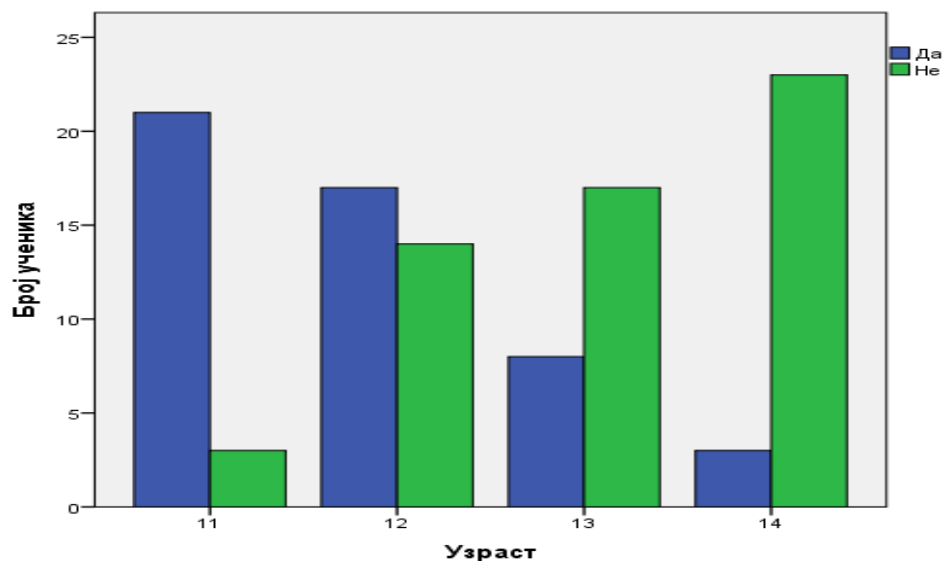

Из приложеног Графикона 14. може се јасно видети на који начин су испитаници упознати са дечјим традиционалним играма. Родитељи су играли главну улогу у њиховој едукацији са 39,6%, а ништа мање не заостаје настава физичког и здравственог васпитања са 27,5. Ово су очекивани одговори јер ученици најчешће стичу знања о традицији и традиционалним дечијим играма од стране родитеља или наставника физичког и здравственог васпитања. Али морамо напоменути да велику улогу и заслугу имају баке и деке, јер је ученицима наглашено да под одговором „нешто друго“ спадају и баке и деке, где је добијено 18,7% одговора на ово питање (Графикон 14).

Што се тиче познавања традиционалних дечјих игара карактеристичних за ваљевски крај испитаници су се изјаснили да њих 61,9% познаје, док остатак није упознат са играма које су заступљене у ваљевском крају. И овај податак говори о томе да нису сви ученици упознати са традицијом свога краја и на чему би требало порадати уколико желимо да младе генерације на забораве обичаје својих предака.

На питање „Да ли се играш у слободно време неком традиционалном дечјом игром?“ одговори испитаника су били половични што је и више од очекиваног. Па тако, 45,9% испитаника је одговорило потврдно док је остатак дао негативан одговор на постављено питање (График 15). Кад кажемо више од очекиваног мислимо на то да су ове игре превазиђене и да се у данашње време деца играју новим модернијим играма. Боља анализа одговора на ово питање је урађена тако што се испитало да ли постоје разлике у односу на пол и узраст ученика када су у питању одговори на ово питање. Применом Хи квадрат теста добијене су значајне разлике само у односу на узраст ученика ($\chi^2(3) = 31.993$; $p < .00$). На Графикону 15. се може видети како се са повећањем узраста смањује број одговора ученика који се у слободно време играју традиционалних дечјих игара. То је очекиван резултат јер је и у многим другим истраживањима добијен податак да се физичка активност ученика и ученица смањује са узрастом (Радисављевић Јанић и Милановић, 2020), па су и одговори ученика старијих узраста очекивани и у овом истраживању.

Графикон 15. – „Да ли се играш у слободно време неком традиционалном дечјом игром?“

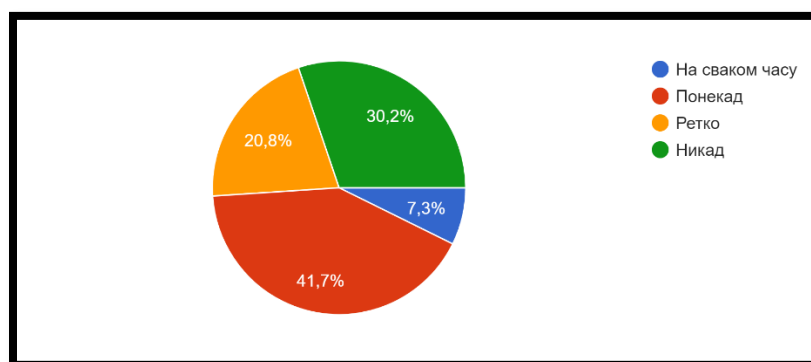

На следеће питање је одговорило мало мање од половине ученика јер је условљено претходним питањем. Од испитаника је захтевано да наведу неку традиционалну дечју игру са којом се и данас играју. Највећи број испитаника, њих седамнаест је одговорило да се играју жмурке, осам ученика је навело шуге, док су остали одговори били поједначани и ученици су навели следеће игре: ластиш, Царе царе говедаре, кликери, клис, школице, фолкор и др. Нажалост, у неким одговорима су биле и неке друге игре које не спадају у традиционалне дечје игре, па се може поставити питање да ли ученици добро разумеју сам појам традиционалних дечјих игара и да ли су искрено одговарали на претходно питање.

Једно од последњих питања у упитнику се односило на то да ли се ученици играју са својим друговима/другарицама традиционалних дечјих игара на часовима физичког и здравственог васпитања. Највећи проценат испитаника, тачније 41,7% је одговорио да се понекад игра, док је одговор да се на сваком часу игра дало само 7,3% испитаника (График 16). Овај одговор је у корелацији са одговорима које су дали наставници физичког и здравственог васпитања који су исто навели да не примењују ове игре на свим часовима, па је логично и да се ученици не могу играти њих на часовима јер наставници и не задају на часовима. Такође, анализа одговора на ово питање је

урађена тако што се испитало да ли постоје разлике у односу на пол и узраст ученика када су у питању одговори на ово питање. Применом Хи квадрат теста добијене су значајне разлике само у односу на узраст ученика ($\chi^2(3) = 22.661$; $p < .05$).

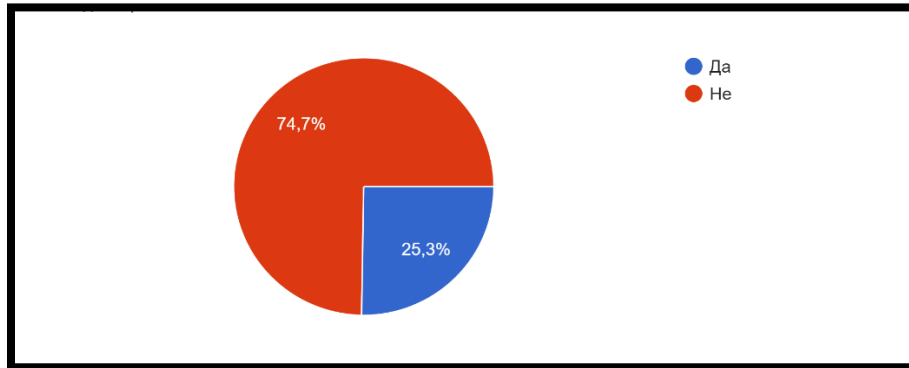
Графикон 16. Примена на часовима ФЗВ

На основу добијених одговора може се видети како се ученици у седмом и осмом разреду скоро уопште не играју ових игара на часовима ФЗВ, док ученици петог и шестог разреда чешће наводе у својим одговорима да се бар понекад играју традиционалних игара.

На последње питање у овом упитнику које гласи: „Да ли те је професор научио некој традиционалној дечјој игри на часовима ФЗВ?“, чак 74,7 % односно, 71 испитаник од могућих 98 је дао је негативан одговор на ово питање, док је преосталих 27 испитаника одговорило позитивно. Одговори на ово питање нису задовољавајући и не иду у прилог нашој струци, односно указују на то да се према одговорима ученика у овом истраживању, наши наставници физичког и здравственог васпитања не баве много образовањем ученика о традиционалним дечјим играма.

Графикон 17. Да ли те је професор научио некој традиционалној дечјој игри на часовима ФЗВ?

Један од задатака у овом раду је био и да се испитају разлике у односу на пол и узраст ученика у односу на одговоре које су давали одговарајући о традиционалним дечјим играма. Применом Хи квадрат теста нису добијене разлике у односу на пол ученика. Када је у питању узраст ученика, значајна разлике добијене су у односу на одговоре на питања да ли се ученици играју традиционалних игара у слободно време и на часовима ФЗВ, што је детаљно описано у претходној анализи.

7. ЗАКЉУЧАК

За дејчи развој у почетку је најбитнија његова микро средина, а то је породично окружење. У кругу породице - деца посматрањем прво упознају понашање најужих чланова своје породице а потом имитирају узајамне односе и улоге. Након породице, значајну улогу за развој деце и младих има школа и наставници који проводе доста времена са ученицима.

У традиционалној игри деце преживели су значајни појединачни делови обредне праксе по заједницу те као колективна забава у модификованом облику игре, сачувани су до данас. Дакле, захваљујући несвесном поимању стварности, доживљајима из света одраслих, али и из тежњи најмлађих да се понашају као одрасли, данас су условно речено, препознатљиви извесни одговарајући елементи некадашњих, па и садашњих обреда. Сасвим је јасно да је код многих поменутих и увршћених игара у овом раду, било тешко повући границу између игре одраслих и дејче игре, јер у прошлости нису постојале такве строге границе.

Циљ истраживања је био да се испита могућност примене традиционалних дејчих игара у настави физичког и здравственог васпитања. Такође, циљ рада је био испитати знања о традиционалним дејчим играма ученика основне школе. Узорак испитаника чинили су субузорак наставника и субузорак ученика. Субузорак наставника чинило је 20 наставника са територије града Ваљева, а субузорак ученика чинило је 100 ученика од 5 до 8 разреда „Прве основне школе“ у Ваљеву. Од укупног броја испитаника било је 15 наставника и 5 наставника, односно 45 ученика и 55 ученица. У овом истраживању резултати су добијени применом нестандардизованих упитника за наставнике и ученике који су садржали питања отвореног и затвореног типа.

Резултат целокупне обраде анкете наставника је делимично позитиван. Дошло се до закључка да наставници много више примењују елементарне игре у односу на традиционалне дејче игре, што је сасвим прихватљиво и логично. Такође се дошло до закључка да наставници ретко примењују традиционалне дејче игре у настави ФЗВ. То можемо оправдати већ унапред прописаним планом и програмом за наставу физичког и здравственог васпитања, као и малим фондом часовима, а ученицима је сигурно

занимљивије да се играју новијим, модернијим играма. Све то може да се наведе као оправдање за добијене резултате. Ипак податак који је добијен истраживањем разлика у односу на пол и радни стаж наставника, а који је указао да постоје полне разлике када је у питању важност преношења традиције и традиционалних дечјих игара на младе генерације је неочекиван и помало забрињавајући. Ни једна наставница физичког и здравственог васпитања није дала одговор да није сигурна у важност преношења традиције и традиционалних дечјих игара на младе генерације, за разлику од наставника мушког пола. Овакви одговори не могу имати оправдање, посебно када се говори о популацији наставника који су одговорни за образовање и васпитавање младих.

Анализирајући добијене резултате ученика може се закључити да су они углавном позитивни. Ученици су у великој мери физички активни 71,4%, најчешће од 3-5 пута недељно. Одговори на питања везана за познавање традиционалних дечјих игара су задовољавајући јер већина ученика познаје појам традиционалних игара, за шта су углавном одговорни родитељи, а делимично и баке и деке. Нажалост, наставници физичког и здравственог васпитања немају много удела у томе јер је већина ученика одговорила да их наставници нису научили ни једној традиционалној дечјој игри. Ово не иде у прилог нашој струци, односно указује на то да се према одговорима ученика у овом истраживању, наши наставници физичког и здравственог васпитања не баве много образовањем ученика о традиционалним дечјим играма. Сматрамо да су наставници међу последњим неговатељима традиционалних дечјих игара и ако се овакав тренд настави у будућности, резултати ће бити све више забрињавајући. Надамо се да и даље има наставника који стручно, темељно и посвећено раде свој посао како би избегли све неизвесније стање по питању примене традиционалних дечјих игара на часовима ФЗВ.

Један од задатака у овом раду је био и да се испитају разлике у односу на пол и узраст ученика у односу на одговоре које су давали одговарајући о традиционалним дечјим играма. У истраживању нису добијене разлике у односу на пол ученика, а када је у питању узраст ученика, значајна разлике добијене су у односу на одговоре на питања да ли се ученици играју традиционалних игара у слободно време и на часовима ФЗВ, где се може видети да са узрастом опада интересовање ученика да се играју ових игара у слободно време и на часовима ФЗВ.

Генерални закључак овог истраживања јесте да се школе и наставници физичког и здравственог васпитања морају више бавити неговањем традиције и традиционалних дечјих игара. Неопходно је урадити и још обимнија истраживања, са већим узорком истраживања како би се добиле додатне и поузданије информације о овој теми.

Литература

Аксић, Н. (2019). Традиционалне друштвене игре у Србији. Зборник радова Филозофског факултета, XLIX, 2, 25-42.

Аријас, Ф. (1989). Векови детињства, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

Глигоријевић, Б. Дечија игра и њена васпитна вредност, Издавачко предуће „Рад“, Београд, 1961.

Ђорђевић, Р. Т. (ур.). (1907). *Српске народне игре*. Српски етнографски зборник, књ. 9.

Зечевић, С. (1983). *Српске народне игре порекло и развој*. Београд: „Вук Караџић“ и Етнографски музеј.

Кајао, Р. (1979). Игре и људи – *маска и занос*. Нолит. Београд.

Каменов, Е. (1998). Методика, Завод за уџбенике и наставна средства, Нови Сад.

Кон, И. С. (1991). Дете и култура, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1991.

Марјановић, В. (2002). Традиционалне дечје игре у Војводини од друге половине до краја века (Међуетнички односи у традиционалним дечјим играма Војводине). *Кодови словенских култура*, 7, 147–170.

Орловић-Поткоњак, М. (1961). Развијање дечије самосталности у породици, Издавачко предуће „Рад“, Београд, 1961.

Радисављевић Јанић, С., Милановић, И. (2020). Физичка активност и физичке способности ученика основне школе, Факултет спорта и физичког васпитања.

Стефановић Караџић, В. (1852). *Рјечник*.

Huizinga, J. (1938). HOMO LUDENS. Matica Hrvatska Zagreb, Zagreb., izdanje, 1969.

Прилог 1

У прилогу рада се налази анкета коју су ученици попуњавали за истраживање. Нестандардизовани облик овог упитника осмишљен је само за потребе овог рада.

Драги ученици,

упитник који попуњавате има за циљ да утврди у којој мери сте упознати са традиционалним играма и у којој мери се оне примењују у настави физичког и здравственог васпитања. Упитник је анониман и састоји се од 17 питања. Добијени резултати биће коришћени искључиво за потребе израде мастер рада.

1. Пол:

- а) Мушки
- б) Женски

2. Узраст (упиши колико имаш година):

3. Разред :

- а) 5 разред
- б) 6 разред
- ц) 7 разред
- д) 8 разред

4. Образовање родитеља (Отац) :

- а) Основна школа
- б) Средња школа
- ц) Факултет

5. Образовање родитеља (Мајка):

- а) Основна школа
- б) Средња школа
- ц) Факултет

6. Да ли се бавиш неким спортом?

- а) Да
- б) Не

7. Ако си заокружио/заокружила Да, којим спортом се бавиш?

8. Колико си често физички активан/активна у току једне недеље:

- а) 1-3 пута недељно
- б) 3-5 пута недељно
- ц) 5-7 пута недељно

9. Да ли си упознат/а са традиционалним дечијим играма:

- а) Да
- б) Не

10. На који начин си се упознао/упознала са њима:

- а) Родитељи су ме упознали
- б) На часу физичког и здравственог васпитања
- ц) На ваннаставним активностима(излети, такмичења, летовања, секција.)
- д) На спорту којем тренирам
- е) Нешто друго: _____

11. Да ли познајеш неке традиционалне дечије игре које су познате у нашем крају:

- а) Да
- б) Не

12. Ако си заокружио/заокружила Да, наведи неку традиционалну дечију игру:

13. Да ли се играш у слободно време неком традиционалном дечијом игром?

- а) Да
- б) Не

14. Ако си заокружио/заокружила Да, наведи неку традиционалну дечију игру са којом се и данас играш:

15. Да ли се играш са својим друговима/другарицама традиционалних дечијих игара на часовима физичког и здравственог васпитања?

- а) На сваком часу
- б) Понекад
- ц) Ретко
- д) Никад

16. Да ли те је професор научио некој традиционалној дечијој игри на часовима ФЗВ?

а) Да

б) Не

17. Ако си заокружио/заокружила Да, наведи којој:

Прилог 2.

У прилогу рада се налази анкета коју су наставници попуњавали за истраживање.

Драги наставници физичког и здравственог васпитања, упитник који попуњавате има за циљ да утврди у којој мери се примењују традиционалне дечије игре у настави физичког и здравственог васпитања.

Упитник је анониман и састоји се од 13 питања. Молим вас да што искреније одговарате на питања у упитнику јер ће добијени резултати бити коришћени искључиво за потребе израде мастер рада.

1. Пол: М Ж

2. Године стажа: а) до 10 год б) од 10 до 20 год в) од 20 до 30 год г) од 30 год 40 год

3. У којој мери примењујете елементарне игре на часовима физичког и здравственог васпитања:

- а) На свим часовима
- б) Скоро на свим часовима
- ц) Ретко
- д) Не користим

4. Које елементарне игре најчешће примењујете на часовима ФЗВ:

5. У којој фази часа најчешће примењујете елементарне игре:

- а) Уводна
- б) Припремна
- ц) Основна
- д) Завршна фаза часа

6. У којој мери користите традиционалне дечије игре на часовима ФЗВ:

- а) На свим часовима
- б) Скоро на свим часовима
- ц) Ретко
- д) Не користим

7. Ако сте на претходно питање одговорили позитивно, које традиционалне дечије игре најчешће примењујете на часовима ФЗВ:

8. У којој фази часа најчешће примењујете традиционалне дечије игре:

- а) Уводна
- б) Припремна
- ц) Основна
- д) Завршна фаза часа

9. Да ли мислите да садашње генерације ученика мање познају традиционалне дечије игре у односу на раније:

- а) Да
- б) Не
- ц) Остало: _____

10. Да ли сматрате да се традиционалне дечије игре довољно примењују на часовима ФЗВ:

- а) Да
- б) Не

11. Да ли примењујете традиционалне дечије игре на неким од ваннаставних активности (Излети, школске секције, летовања и сл.)

- а) Да
- б) Не
- ц) Остало: _____

12. Какав је ваш став према нашој традицији и традиционалним дечијим играма:

- а) Мислим да је важно да се традиција негује и да се традиционалне дечије игре преносе са генерације на генерацију.
- б) Нисам сигуран/сигурна по питању важности традиционалних дечијих игара и њихове важности у настави фзв.
- ц) Мислим да није важно да се традиција негује и да се традиционалне дечије игре преносе са генерације на генерацију.
- д) Остало: _____

13. Да ли мотивишете и препоручујете ученицима да упознају и примењују традиционалне дечије игре у слободно време?

- а) Да
- б) Не
- ц) Остало: _____